

Σχολική Αυλή – ένας ζωτικός χώρος για την ανάπτυξη των μαθητών/τριών

Δελίδου Ελένη
Msc Φυσικής Αγωγής
Εκπ/κός Α/θμιας Εκπ/σης
23-2-2016

Το πρόβλημα

- ❑ Σύγχρονος τρόπος ζωής
- ❑ Αστικοποίηση – εκβιομηχάνιση
- ❑ Απουσία φυσικών χώρων παιχνιδιού
- ❑ Πολύωρες απουσίες των παιδιών από το σπίτι
- ❑ Αδυναμία των γονιών για επίβλεψη

- ❑ Στέρηση της υπαίθρου
 - ❑ Περιορισμένη πρόσβαση στη γειτονιά
- ↓
- ❑ Στέρηση βιωμάτων και εμπειριών
 - ❑ Στέρηση πολύπλευρης και ολοκληρωτικής ανάπτυξης

* Rivkin, 1997, Andersen, Crespo, Bartlett, Cheskin & Pratt, 1998

Αντιστάθμισμα / Συνέπειες

- * Παρακολούθηση τηλεόρασης
- * Παιχνίδια στον υπολογιστή, βίντεο κλπ
- * Μύηση σε συνήθειες που επιβαρύνουν την υγεία
- * Andersen, Crespo, Bartlett, Cheskin & Pratt, 1998

- * οργανωμένες δραστηριότητες – αφήνοντας ελάχιστο χρόνο για ελεύθερο και απρογραμματιστο παιχνίδι (Coots, 2009).

- * Παθητικά παιδιά
- * Μη κοινωνικά
- * Ευάλωτα σε ασθένειες
- * Παχύσαρκα

Πηγή:Ραζάκου, Τσαπακίδου, Μπέης & Τσομπανάκη, 2003

Αντιμετώπιση η φυσική δραστηριότητα

Φυσική δραστηριότητα:

«οποιαδήποτε σωματική κίνηση παράγεται από τους σκελετικούς μύες και απαιτεί ενεργειακή δαπάνη»

* World Health Organization

Συστάσεις:

- καθημερινή φυσική δραστηριότητα
- 30 έως 60 λεπτά τουλάχιστον,
- αποτέλεσμα της συσσώρευσης δραστηριοτήτων από μικρότερες χρονικές περιόδους
- Εναλλαγή μέτριας και έντονης δραστηριότητας μεγάλες περίοδοι ξεκούρασης και αποκατάστασης,
- ανάγκη για ποικιλία στις φυσικές δραστηριότητες και την προσαρμογή τους σε κάθε αναπτυξιακή ηλικία.

(Department of Health, Physical Activity, Health Improvement and Prevention (DHPAHIP), 2004; U.S. Department of Health and Human Services (USDHHS), 2000) Cavill et al., 2001; Stratton & Mullan, 2005.

Ο ρόλος του σχολείου

* Ιδανική τοποθεσία

- * Ζωτικός χώρος που αποτελεί θετικό και ασφαλές πλαίσιο για την παροχή ευκαιριών στα παιδιά για φυσική δραστηριότητα σε ένα ενθαρρυντικό και ουσιαστικό περιβάλλον (Bundy et al, 2009; Haug et al., 2008; Shannon et al., 2009; Willenberg et al., 2010).

* Γιατί

μπορεί να ασκήσει μαζική αγωγή

σχετίζεται με ευαίσθητες ηλικίες

διαθέτει ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο λειτουργίας

επαρκή υποστήριξη πόρων

εξειδικευμένο προσωπικό (Αυγερινός κ.ά., 2006).

- Φυσική Αγωγή
- Διάλειμμα

* Φυσική Αγωγή

- * δεν επαρκεί:
 - του χρόνου που διατίθεται στο μάθημα της ΦΑ
 - του ποσοστού του χρόνου που τα παιδιά είναι πραγματικά δραστήρια
 - εκτελείται μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια
 - ανταγωνιστικά ομαδικά αθλήματα ένας από τους ανασταλτικούς παράγοντες για τη συμμετοχή

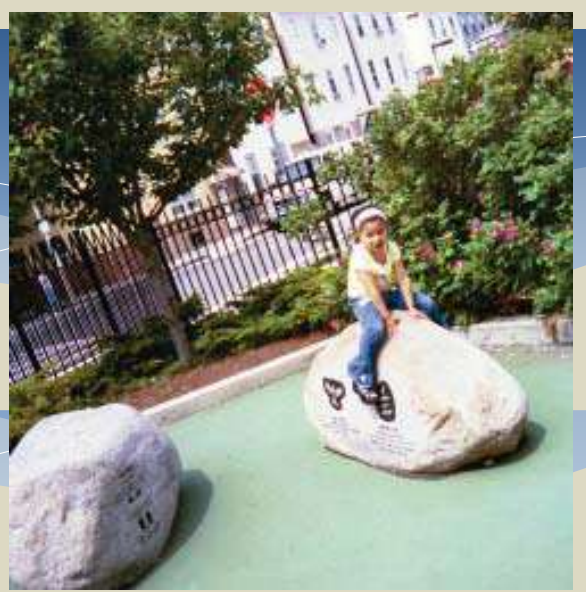
Διάλειμμα

- * σχεδιάζεται για πολλές περιόδους καθημερινά (το 1/6 της σχολικής ημέρας – 50 λεπτά)
 - δυνατότητα αναζωογόνησης από την ένταση των μαθημάτων
 - Συμμετοχή όλων των μαθητών σε καθημερινή βάση
 - Ελεύθερη επιλογή δραστηριότητας
 - ωθεί τα παιδιά στο αυθόρμητο παιχνίδι
 - η μόνη περίοδος όπου τα παιδιά είναι απαλλαγμένα από τις κατευθυνόμενες δραστηριότητες των ενηλίκων
- * μοναδικοί περιορισμοί: ο χώρος, το περιβάλλον της σχολικής αυλής, τα διαθέσιμα υλικά και τα άλλα παιδιά

Δομή σχολικών αυλών

- * Στις ΗΠΑ
- * Παροχή 100 τετρ. πόδια ή 9,29 m² ανά μαθητή στον υπαίθριο χώρο παιχνιδιού
- * όλες οι πλευρές των σχολείων θα πρέπει να έχουν επαρκή επιφάνεια για υπαίθρια αναψυχή.
- * Οι χώροι της αυλής θα πρέπει να περιλαμβάνουν
- * γήπεδα φυσικής αγωγής για πολλαπλούς σκοπούς
- * χώρους ελεύθερου παιχνιδιού με εγκαταστάσεις για τα μικρότερα παιδιά που θα υποστηρίζουν τα στάνταρτς του περιεχομένου του αναλυτικού προγράμματος (Simmons, et al., 2007).

Ο.Σ.Κ. 2008

* αύλειος χώρος ενός σχολικού συγκροτήματος ορίζεται κάθε ελεύθερος υπαίθριος χώρος μεταξύ της περιφραξης και των κτιρίων ή ανάμεσα στα κτίρια.

* Θα πρέπει να συνθέτει μια αρμονική εικόνα από φυτά και δομικά υλικά και να λειτουργεί σαν χώρος παιχνιδιού, αθλοπαιδιών, χώρος πρασίνου, κυκλοφορίας πεζών καθώς και σαν χώρος προσπέλασης αυτοκινήτων (για την τροφοδοσία, την πυρόσβεση και τα ασθενοφόρα).

* στα 6/θέσια (180 μαθητές/τριες) θα πρέπει να αναλογούν σε κάθε παιδί 9,4 m² από το χώρο της αυλής,

* στα 9/θέσια (270 μαθητές/τριες) να αναλογούν 7,8 m² και

* στα 12/θέσια (369 μαθητές/τριες) να αναλογούν 7,0 m² ανά μαθητή/τρια.

Ο αύλειος χώρος ενός σχολείου

- * α) Χώρος αυλισμού – συγκεντρώσεων
- * β) Χώρος ανάπαυσης
- * γ) Χώρος παιχνιδιών
- * δ) Χώρος πρασίνου
 - * δ.1) Επίπεδο του χλοοτάπητα.
 - * δ.2) Επίπεδο των θάμνων
 - * δ.3) Επίπεδο των δέντρων
- * ε) Χώρος εκδηλώσεων

Ο.Σ.Κ. (2008) Οδηγός Μελετών για
Διδακτήρια όλων των βαθμίδων Εκπαίδευσης.
Αθήνα: ΟΣΚ. 2008

Διεθνής βιβλιογραφία

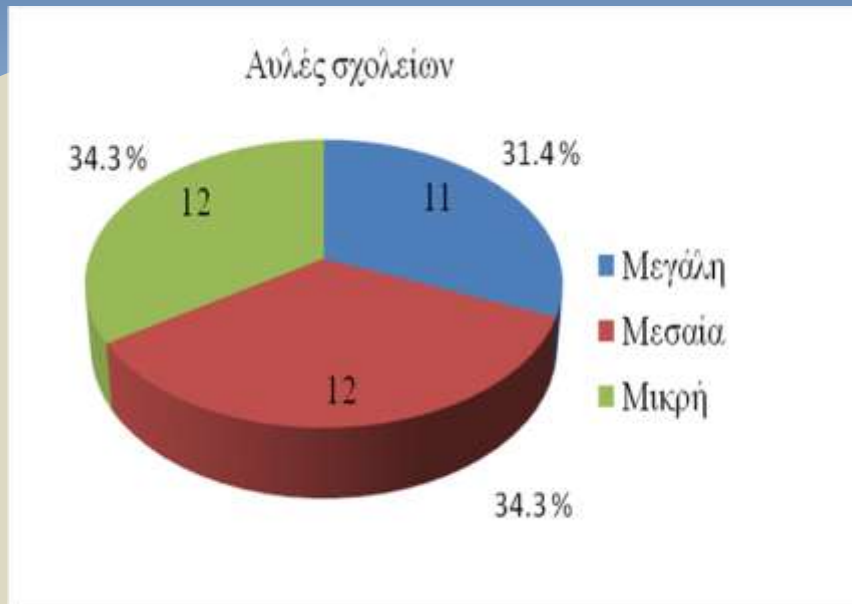
- ❑ Η σχολική αυλή αποτελεί μια ουσιαστική πηγή για τον περιβαλλοντικό εμπλουτισμό και την εκπαίδευση των παιδιών (Adams, 1993; Neal & Palmer, 1990).
- ❑ Το περιβάλλον επηρεάζει τα παιδιά για συμμετοχή σε Φ.Δ. (Jones et al. 2007) και ανταποκρίνονται ανάλογα (Thomson, 2007).
- ❑ Ανιαρό και χωρίς προκλήσεις αύλειο περιβάλλον πιθανά να αντισταθμίσει την ενεργητικότητά των παιδιών με άλλες δραστηριότητες και ακούσια να εκθέσουν τους εαυτούς τους σε μεγαλύτερο κίνδυνο (Stephenson 2003)
- ❑ Το παιχνίδι με τους συνομηλίκους κατά το διάλειμμα είναι προάγγελος των σχολικών επιτευγμάτων και της απόδοσης σε γνωστικά καθήκοντα (Pellegrini και Holmes, 2006).
- ❑ Οι μαθητές/τριες δραστηριοποιούνται **ελάχιστα** κατά το διάλειμμα. Λιγότερο από το 2% κοριτσιών και το 6% αγοριών (10-13 ετών από δείγμα 1081 μαθητών/τριών από 24 Δημοτικά Σχολεία (Sallis et al. 2001)

Διεθνής βιβλιογραφία

- ❑ Ξοδεύουν το 50% του διαλείμματος σε ΦΔ μέτριας έως πολύ έντονης έντασης και το άλλο 50% σε ανάπαυση ή δραστηριότητες ήπιας έντασης (Lopes et al. 2006)
- ❑ Η παροχή προκλήσεων παιχνιδιού στις σχολικές αυλές ωθεί τα παιδιά σε δραστηριότητες με ελεγχόμενο κίνδυνο και αποτρέπει τους σοβαρούς τραυματισμούς (Bundy et al. 2009).
- ❑ Ο αθλητικός εξοπλισμός, ο εξοπλισμός παιχνιδιού οι χρωματιστές διαγραμμίσεις του εδάφους, η παρακίνηση από τους δασκάλους και η επίβλεψη στην αυλή αυξάνουν τη ΦΔ των μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια (Blatchford et al. 2003; Ridgers et al. 2007; Sallis et al. 2001; Stratton et al., 2005; Verstraete et al., 2006; Bundy et al, 2009).
- ❑ Οι πράσινες σχολικές αυλές (greening) προωθούν την κοινωνική και γνωστική ευημερία και κινητοποιούν τους μαθητές που δε συμμετέχουν σε έντονες δραστηριότητες καθώς και τα κορίτσια (Dyment et al. 2009).

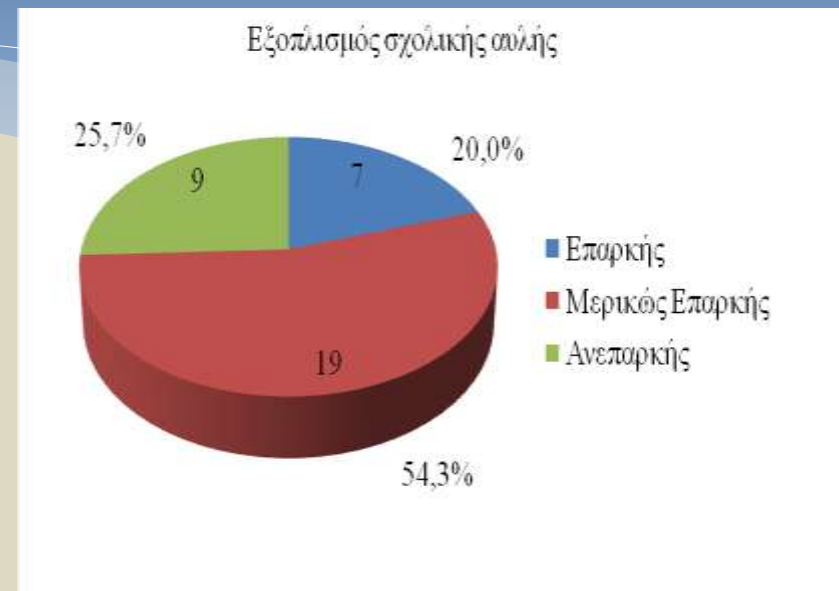
Τα σχολεία του Ν. Έβρου (2011)

Μέγεθος σχολικών αυλών

* από τα 20 σχολεία αστικών περιοχών μόνο τα 8 διαθέτουν ευρυχωρία στην αυλή τους ενώ τα 7 έχουν ήδη μικρές σχολικές αυλές.

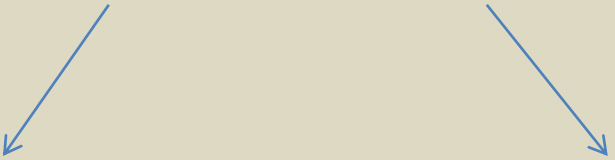
Εξοπλισμός σχολικών αυλών

- * Επαρκείς αθλητικές εγκαταστάσεις
- * Επαρκείς χώρους παιδιάς για μη δομημένες δραστηριότητες (μηλάκια, κυνηγητό, σκοινάκι)
- * 5 σχολεία διέθεταν εξοπλισμό παιδικής χαράς.
- * 9 σχολεία γυμνές αυλές

Αποτελέσματα (2011)

- πιο δραστήρια, τα παιδιά που φοιτούν σε σχολεία με μεγάλες αυλές [συμφωνεί με τα συμπεράσματα των ερευνητών (Escalante et al., 2012; Ozdemir and Yilmaz, 2008; Zask et al., 2001)]
- Πιο δραστήρια, τα παιδιά σε σχολεία με αυλές επαρκώς ή μερικώς εξοπλισμένες [συμφωνεί με τα συμπεράσματα πλήθους προηγούμενων ερευνητών (Blatchford et al., 2003; Ridgers et al., 2007; Ridgers et al., 2005; Sallis, et al., 2003; Stratton, 2000; Stratton et al., 2005; Verstraete et al., 2006; Welk, 1999; Willenberg, et al., 2010)]
- Πιο ικανοποιημένα παιδιά από τη σχολική τους αυλή αυτά που φοιτούσαν σε αυλές με επαρκή εξοπλισμό.
- Παράπονα συμμετεχόντων από τη μη διάθεση του υφιστάμενου εξοπλισμού. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η **πολιτική του σχολείου**.

Αποφυγή τραυματισμού
Των μικρότερων μαθητών

Χρήση εξοπλισμού
Στο μάθημα Φ.Α.

Το παιχνίδι των παιδιών δεν παύει να κυβερνάται από τις αντιλήψεις των ενηλίκων και οι σύγχρονες τάσεις τείνουν να περιορίσουν το παιχνίδι κατά τη διάρκεια της σχολικής ημέρας

περικόπτοντας τα διαλείμματα προς όφελος των υψηλότερων ακαδημαϊκών επιδόσεων (Ginsburg, 2007)

περιορίζοντας και απαγορεύοντας τη χρήση εξοπλισμού για παιχνίδι (Thomson, 2007; Verstraete et al., 2006) προς όφελος της μείωσης των τραυματισμών και της ανάληψης των ευθυνών επίβλεψης (Bundy et al., 2009 ; Jarvis, 2007)

- ❑ πολλοί δάσκαλοι δε συμπαθούν το παιχνίδι κατά το διάλειμμα φοβούμενοι τα ατυχήματα και τις νομικές συνέπειες των τραυματισμών.
- ❑ οι δάσκαλοι δηλώνουν ότι είναι τρωτοί και ευάλωτοι απέναντι στην κοινωνία και την προσφυγή στα δικαστήρια σχετικά με τους τραυματισμούς στην αυλή
- ❑ πολλές φορές οι γονείς συμπεριφέρονται παράλογα και τους κατηγορούν άδικα για ασήμαντα πράγματα (Bundy et al., 2009).

Οι απόψεις των δασκάλων για το παιχνίδι στο διάλειμμα

- ❑ αρκετός χρόνος μαθήματος (Blatchford ποιότητά του έχει μειωθεί και ότι δημιουργεί επιθετική και απρόβλεπτη συμπεριφορά (Blatchford, 1989; Blatchford et al., 1990).
- ❑ Η επιθετικότητα των παιδιών εμφανίζεται εντονότερη στα τελευταία 15 λεπτά του μεσημεριανού διαλείμματος (Blatchford, 1989) όπου τα παιδιά είναι κουρασμένα και οξύθυμα και συχνά αντιδρούν υπερβολικά (Boulton, 1992)
- ❑ γεγονότα του διαλείμματος δημιουργούν προβλήματα αργότερα μέσα στην τάξη αφού για την επίλυσή τους καταναλώνεται αρκετός χρόνος μαθήματος (Blatchford, 1989).

Συνέπειες των αντιλήψεων των ενηλίκων

- ❑ Κανονισμοί για τη χρήση της σχολικής αυλής.
- ❑ Απαγόρευση εισόδου σε συγκεκριμένες περιοχές
- ❑ Απαγόρευση τρεξίματος
- ❑ Απαγόρευση κάποιων παιχνιδιών και άλλων δραστηριοτήτων (Thomson, 2007)
- ❑ Περιορισμός της διαθεσιμότητας του εξοπλισμού παιχνιδιού με συνέπεια συχνά τα παιδιά να φέρνουν δικά τους παιχνίδια από το σπίτι προκειμένου να παίξουν (Verstraete et al., 2006).
- ❑ Πινακίδες με συμβουλές να μην παίζουν χωρίς ενήλικη επίβλεψη (Simmens et al. 2007)

Οι απόψεις των παιδιών

- ❑ είναι γνώστες των κανονισμών
- ❑ κάποιους τους θεωρούν σωστούς και δίκαιους και κάποιους όχι
- ❑ παρά την προσπάθειά τους να συμμορφωθούν σύμφωνα με τις υποδείξεις των ενηλίκων κάποιες φορές θέλοντας να αποκτήσουν την ανεξαρτησία τους ενεργούν με φαντασία και αυθορμητισμό διατρέχοντας κινδύνους εν γνώσει τους ή εκτελώντας άλλες παραβάσεις (Thomson, 2007)

ο φόβος του τραυματισμού ίσως θα μπορούσε να μετριαστεί εάν λαμβάνονταν κάποια απλά μέτρα.

- * Ο διαχωρισμός της αυλής με φυσικά περιβάλλοντα (π.χ. θάμνοι) σε τμήματα διαφορετικών παιχνιδιών και για διαφορετικές ηλικίες,
- * η δημιουργία γωνιών παιχνιδιού με πλούσιο και ποικίλο εξοπλισμό
- * διαμορφωμένα γήπεδα για τα οργανωμένα αθλήματα

* Περιορίζουν τα ατυχήματα από τις «εκούσιες» επιθέσεις διεκδίκησης παιχνιδιού ή χώρου.

* Διευκολύνουν το έργο της επίβλεψης των δασκάλων κάνοντάς το πιο συγκεκριμένο και προβλέψιμο (Ozdemir & Yilmaz, 2008).

- * Μια οικονομική παρέμβαση (ελαστικά αυτοκινήτων, χαρτόνια, κιβώτια από ηλεκτρικές συσκευές, χαλασμένα αξεσουάρ αυτοκινήτων, ξύλινες σανίδες) αποκάλυψε :
- * αύξηση της ΦΔ
 - στην αερόβια ικανότητα (τρέξιμο και άλματα)
 - στην αντοχή (ανύψωση, ώθηση και τράβηγμα μεγάλων και βαριών αντικειμένων)
 - το παιχνίδι τους έγινε πιο δημιουργικό, κοινωνικό και ευέλικτο.
 - Η απουσία άμεσου σκοπού αυτών των υλικών, υποκίνησε τη φαντασία των παιδιών να χρησιμοποιήσουν τα υλικά με νέους και ευρηματικούς τρόπους (Bundy et al., 2009).

οι δάσκαλοι ομόφωνα ομολόγησαν ότι

το παιχνίδι των παιδιών έγινε πιο ενεργητικό, δημιουργικό και κοινωνικό και ότι τα παιδιά το απόλαυσαν.

Όσον αφορά στους κινδύνους τραυματισμού και το καθήκον της επίβλεψης

1. η επίβλεψη έγινε πιο συγκεκριμένη και κατευναστική
2. αυξήθηκε το άγχος για τους κινδύνους τραυματισμού που δεν μπορούσαν να προβλέψουν από την προσθήκη του νέου εξοπλισμού (Bundy et al. 2009)

Προτάσεις για ενεργό και ασφαλές παιχνίδι στη σχολική αυλή

- ❑ προσεκτική απομάκρυνση όλων των επικίνδυνων αντικειμένων από την αυλή.
- ❑ καταμερισμός της αυλής για τα διάφορα παιχνίδια.
- ❑ σωστή και συνεπής επιτήρηση.
- ❑ επιμόρφωση σε θέματα πρώτων βοηθειών.
- ❑ ανοιχτή συζήτηση με τους γονείς των παιδιών για τους κινδύνους των ατυχημάτων. Είναι πολύ πιθανό οι γονείς να δείξουν κατανόηση και να σταθούν στο πλευρό των εκπαιδευτικών εάν πειστούν ότι αυτοί νοιάζονται πραγματικά και φροντίζουν τα παιδιά τους.
- ❑ Συνεργασία με τοπικούς φορείς (Δήμο, Πανεπιστήμια , Αθλητικοί σύλλογοι) για τη βελτίωση του περιβάλλοντος της σχολικής αυλής.

Επίλογος

Κατανοητή η ανησυχία των δασκάλων για το παιχνίδι των παιδιών, αλλά κατανοητή και η ανάγκη των παιδιών για παιχνίδι.

Οι ενήλικες πρέπει να κατανοήσουν ότι οι μικροτραυματισμοί (εκδορές και μώλωπες) είναι μέρος της συνολικής ανάπτυξης του παιδιού και ότι τα παιδιά μέσω αυτών αποκτούν άμεση εμπειρία των συνεπειών των ενεργειών και των επιλογών τους (Bundy et al., 2009).

Μια επανεξέταση του περιβάλλοντος της αυλής μπορεί να οδηγήσει σε μικρές ανέξοδες τροποποιήσεις, παρέχοντας ευκαιρίες και διευκολύνσεις στα παιδιά να απολαύσουν το παιχνίδι τους χωρίς ιδιαίτερους κινδύνους ατυχημάτων.

Από τους ενήλικες χρειάζεται καλή διάθεση, ενδιαφέρον, φροντίδα και ίσως λίγη παραπάνω ευρηματικότητα αφού τα παιδιά παίζουν με ότι είναι διαθέσιμο ακόμη και με άχρηστα υλικά.

**Σας ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας**